

Четврт века од упокојења Епископа др Саве (Вуковића)

Његово Високопреосвештенство Митрополит будимски и администратор темишварски г. Лукијан је служио 17. јуна 2026. године у Саборној цркви у Темишвару, поводом 25. годишњице од упокојења, парастос блаженопочившем Епископу шумадијском др Сави (Вуковићу), дугогодишњем администратору Епархије темишварске (1980-1996).

Том приликом, митрополит Лукијан је посебно говорио о личности и делу владике Саве и његовом литургијском, богословском, пастирском, музиколошком и уопште научном доприносу Српској Православној Цркви. Митрополит је нагласио да се блажене успомене владика Сава нарочито истицао као ревнитељ српске традиције у црквеном богослужбеном, пастирском и административном смислу, а осим тога био је брижни духовни родитељ како митрополиту Лукијану тако и многобројним свештеницима и богословима Темишварске епархије.

Епископ шумадијски Сава (у свету Светозар Вуковић) се родио у Сенти 13. априла 1930. године. Основну школу и нижу реалну гимназију је завршио у Сенти, Богословију Светог Саве у манастиру Раковици 1950, а Богословски

факултет у Београду 1954. године. За суплента Богословије Светог Саве у Београду постављен је 1958. године. Школску 1957/58. годину је провео на постдипломским студијама на Старокатоличком богословском факултету Универзитета у Берну (Швајцарска) радећи, у исто време, на докторској дисертацији Типик архиепископа Никодима код ментора проф. др Лазара Мирковића. На Богословском факултету у Београду је докторирао 15. маја 1961. године.

Патријарх српски Герман га је замонашио у манастиру Ваведењу у Београду 3. новембра 1959. године, а 4. децембра исте године га рукоположио у чин јерођакона. У чин презвитера рукоположио га је Патријарх српски Герман 3. јуна 1960. године и произвео за протосинђела. У чин архимандрита произвео га је, по благослову Патријарха српског, 24. јуна исте године Митрополит загребачки Дамаскин (Грданички). За викарног Епископа моравичког изабран је 20. маја 1961. године. Хиротонисали су га, у београдској Саборној цркви, 23. јула 1961. године Патријарх српски Герман и епископи бачки Никанор и банатски Висарион. На Богословском факултету у Београду је предавао Литургику са историјом уметности од 1961. до 1967. године.

За Епископа источноамеричког и канадског је изабран 1. јуна 1967. године и на тој катедри је остао је 13. септембра 1977. године. Свети Архијерејски Сабор га је изабрао за Епископа шумадијског 21. маја 1977. године. Представљао је Српску Православну Цркву у Комисији за припрему Светог и Великог Сабора Православне Цркве у Женеви (1979-1991) и у Дијалогу са Римокатоличком Црквом (1980-1991). Учествовао је у раду више међуцрквених организација и скупова. По благослову Светог Архијерејског Сабора и Синода администрирао је следећим епархијама: Источноамеричком и канадском (1977-1978), Жичком (1978), Банатском (1980-1985), Темишварском (1980-1996), Средњезападноамеричком (1986-1988), Западноамеричком (1986-1988) и Бачком (1988-1990).

У Шумадијској епархији епископ Сава је започео градњу више од стотину нових храмова. Преко педесет нових цркава је осветио и данас су у богослужбеној употреби. Као личну задужбину подигао је цркву Светог великомученика Георгија у Вишевцу, родном селу Карађорђа Петровића. За време његовог управљања Шумадијском епархијом обновљено је више манастира, међу којима су Никоље рудничко (XV век), Петковица у Страгарима (XIII век), Павловац и Кастаљан на Космају (XV век) и Брезовац на Венчацу (XV век). Његовим залагање манастиру Каленићу враћен је репрезентативни конак који је држава национализовала после Другог

светског рата. У овом манастиру основао је Епархијску ризницу и библиотеку. У Крагујевцу је подигао нови Епархијски центар.

Оснивач је више епархијских фондова за финансирање грађевинске делатности, стипендирање свештеничких кандидата, за бригу о пензионисаним свештеницима. Дом за децу Свети Јован Крститељ (Топола, Дивостин), амбуланте у селима Клока и Цветојевац, Добротворни фонд Човекољубље само су неке од установа које су се под надзором епископа Саве бавиле харитативним радом. У Крагујевцу је 1997. године, на његову иницијативу, основано одељење Београдске богословије, које је 2000. године проглашено самосталном Богословијом Светог Јована Златоустог. У конаку манастира Јошанице ради већ пола деценије духовно-просветна установа, а у оквиру ње и летња школа црквеног појања Корнелију у спомен.

За време архијерејске службе у Америци основао је четрнаест нових парохија и један манастир, а седиште Источноамеричке и канадске епархије је пренео из Кливленда у Еџворт.

Током шеснаестогодишњег администрирања Темишварском епархијом, која је увек заузимала врло високо место у црквеној организацији Срба северно од Саве и Дунава, и по томе што су на њеном челу биле угледне духовне старешине, епископ др Сава је основао неколико православних црквених општина. Нарочито се старао о очувању чувених српских манастира Базјаш, Бездин, Златица, Кусић, Св. Ђурђе на Брзави. Поред тога што је рукоположио близу двадесет младих свештеника, обезбедио је богословско школовање и стипендирање за више од педест српских младића из румунског дела Баната.

Епископ др Сава почео је да се бави научним радом још као апсолвент теологије, и то из области историје Српске Православне Цркве, литургије, химнографије. Радове из историје и литургије објављивао је у нашим и страним часописима и листовима. Дело "Историја Српске православне цркве у Америци и Канади 1891-1941." (1994, на српском и енглеском), написао је на основу архивске грађе из домаћих и страних архива. Књига Српски јерарси од деветог до двадесетог века (1996), најпотпунији је извор података о нашим архијерејима, а допуњена је књигом Гробна места српских архијереја објављеном 1999. године. Издао је и Писма патријарха Георгија Бранковића са коментарима (1994).

Као Епископ моравички био је покретач излажења часописа Српска Православна Црква - њена прошлост и садашњост / Serbian Orthodox Church - Its Past and Present на српском и енглеском језику, као и новина Српске

Патријаршије Православље, чији је одговорни уредник био од првог до седмог броја, до одласка на нову дужност у САД. Глави уредник Гласника, службеног листа Српске Православне Цркве, био је од јуна 1966. до јула 1967. године. По доласку у Америку, 1. јануара 1968. године, покренуо је часопис Источноамеричке и канадске епархије Стаза православља. Поводом 750 година самосталности Српске Православне Цркве (1219-1969) уредио је споменицу под насловом Седам и по столећа Српске Цркве, на српском и енглеском језику (Кливленд, Охајо). Две године касније уредио је Календар Српске Православне Цркве у Америци и Канади за 1971. годину. По доласку у Шумадијску епархију покренуо је епархијски лист Каленић (1978), који и данас излази шест пута годишње. У овом листу објавио је многобројне непотписан краће прилоге и преводе црквених песама и текстова са црквенословенског језика. Под именом Каленић основао је и епархијску издавачку установу, која је за две деценије објавила преко 120 наслова, међу којима се налази дванаест Минеја, први пут штампаних код нас, затим Симфонија Старог и Новог завета, као и репрезентативна монографија манастира Каленића, аутора Драгиње Симић Лазар. Увео је и праксу да се сваке године (од 1997) објављује потпуни епархијски шематизми. Као администратор епархија Банатске и Бачке обновио је некадашње часописе ових епархија: Банатски весник (1981) у Вршцу, после педест година, и Беседа (1989) у Новом Саду, после деветнаест година неизлажења. По одлуци Светог Архијерејског Синода уредио је Цркву, календар Српске Патријаршије за 1981, 1982. и период од 1996. до 2001. године. Био је главни уредник споменица Српске Православне Цркве посвећених патријарху Арсенију III Чарнојевићу и Великој сеоби 1690. године и Спаљивању моштију Светог Саве. Као члан редакционог одбора и аутор прилога учествовао је у припреми и писању књиге Сто најзнаменитијих Срба. Радио је на организовању научног скупа посвећеног животу и делу митрополита Михаила. Био је и главни и одговорни уредник Енциклопедије Српске Православне Цркве и Шематизма Српске Патријаршије.

За дописног члана Српске академије наука и уметности епископ др Сава (Вуковић) је изабран 1997. године. Матица српска га за члана сарадника бира 1991. године, а стални члан постаје 1995. године. Био је члан Лексикографско-библиографског одељења и Темишварског одбора. Такође је био и уредник за област црквене историје у Српском биографском речнику, капиталном научноистраживачком пројекту Матице. Поред тога што је учествовао у формирању азбучника, допуни литературе новим изворима, редиговању припремљених одредница, сам је написао око девет стотина биографија. Помогао је више пројеката Темишварског одбора. Одричући се

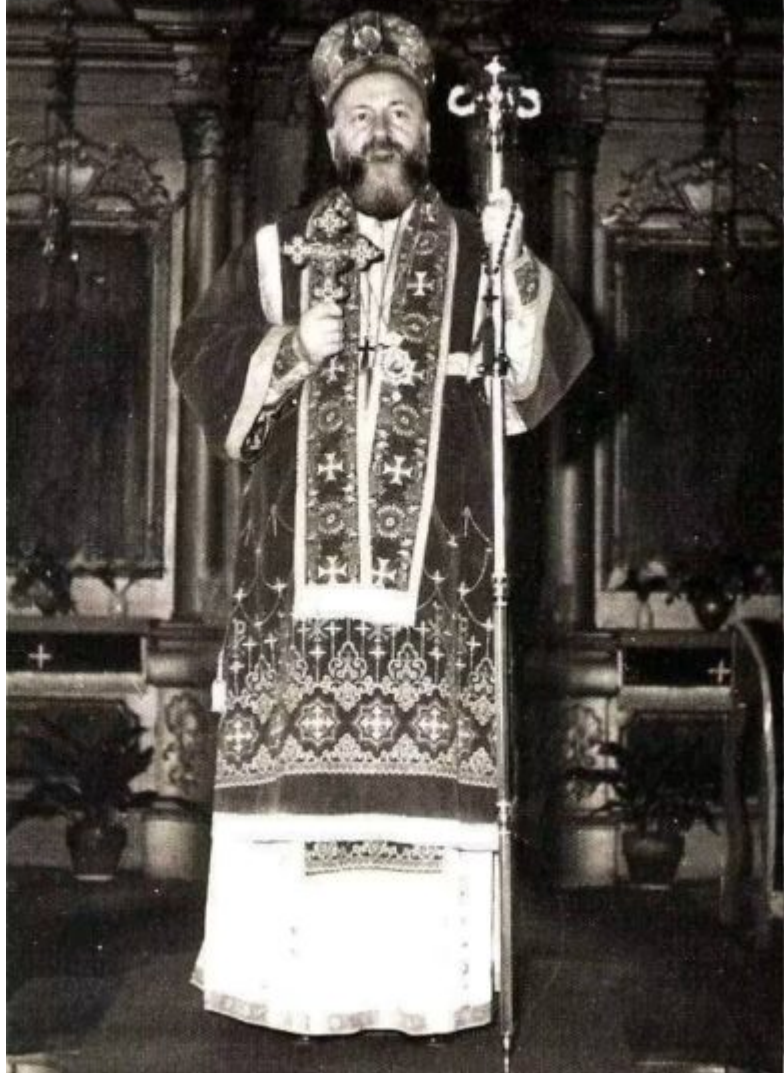
ауторских и уредничких хонорара, уписао се у ред Матичиних добротвора.

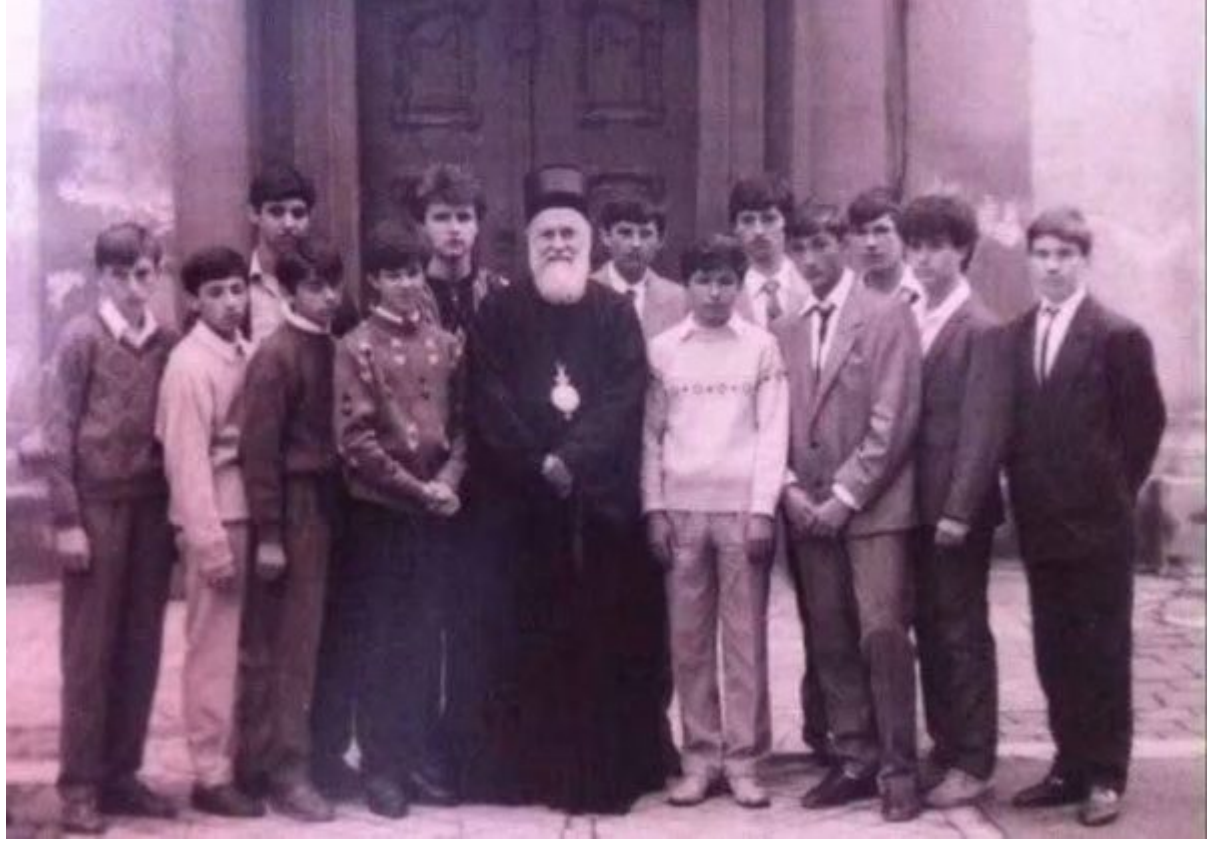
Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве на редовном заседању 2001. године одликовао је епископа Саву орденом Светог Саве првог степена поводом четрдесетогодишњице архијерејске службе, у знак признања за четрдесетогодишње самопрегорно и успешно архијерејско служење Светосавској цркви својој, као и за научни рад у духу православља којем је даноноћно посвећивао све Богом дате му таленте.

њен је у

spc.rs